

LECTIO DIVINA

SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Mk 1,12-15

Nagyböjt 1. vasárnap („B” év)

Térjetekek meg, és higgyetek az evangéliumban!

PÉCSI EGYHÁZMEGYE

„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIÁS 29.11)

+ EVANGÉLIUM Szent Márk könyvéből

Térjetez meg, és higgyetez az evangéliumban!

Abban az időben a Lélek kivitte Jézust a pusztába. Negyven napig kint volt a pusztában, és megkísértette a sátán. Vadállatokkal volt együtt, és angyalok szolgáltak neki. Amikor Jánost elfogták, Jézus Galileába ment, és hirdette az Isten evangéliumát: „Betelt az idő, közel van az Isten országa. Térjetez meg, és higgyetez az evangéliumban.”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹² Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον.

És rögtön a Lélek kihajtja (kiküldi) őt a pusztába.

¹³ καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

És negyven napot volt a pusztában próbára téve a Sátántól, és a vadállatokkal volt együtt, és az angyalok szolgáltak neki.

¹⁴ Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ

Miután pedig János átadatott, jött Jézus Galileába hirdetve az Isten evangéliumát,

¹⁵ καὶ λέγων ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

és mondva: „Beteljesült az idő és elközelgett az Isten királysága: térjete meg és higgyetek az evangéliumban!”

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹² ET STATIM SPIRITUS EXPELLIT EUM IN DESERTUM.

¹² **A Lélek nyomban arra ösztönözte, hogy menjen ki a pusztába.**

¹² Ezután a Lélek azonnal elragadta őt a pusztába.

¹² **Ezután a Lélek kivitte őt a pusztába.**

¹² **És a Lélek azonnal elragadá őt a pusztába.**

¹² A Lélek pedig azonnal a pusztába kényszerítette.

¹³ ET ERAT IN DESERTO QUADRAGINTA DIEBUS ET TENTABATUR A SATANA; ERATQUE CUM BESTIIS, ET ANGELI MINISTRABANT ILLI.

¹³ **Negyven napig kinn maradt a pusztában, közben megkísértette a sátán. Vadállatokkal volt együtt, de angyalok szolgáltak neki.**

¹³ A pusztában volt negyven napig; a sátán kísértette. A vadállatokkal volt, és az angyalok szolgáltak neki.

¹³ ***Negyven nap (és negyven éjjel) maradt a pusztában; közben megkísértette a sátán. Vadállatok közt élt, de angyalok szolgáltak neki.***

¹³ *És ott volt a pusztában negyven napig kísértetve a Sátántól, és a vad állatokkal vala együtt; és az angyalok szolgálnak vala néki.*

¹³ Negyven napig volt a pusztában, miközben kísértette a Sátán. Vadállatokkal volt együtt, és angyalok szolgáltak neki.

¹⁴ POSTQUAM AUTEM TRADITUS EST IOANNES, VENIT IESUS IN GALILAEAM PRAEDICANS EVANGELIUM DEI

¹⁴ **János elfogatása után Jézus Galileába ment, s ott hirdette az Isten evangéliumát**

¹⁴ Miután János átadatott, Jézus Galileába ment, hogy hirdesse Isten evangéliumát.

¹⁴ ***János fogságba jutása után Jézus Galileába ment, és hirdetni kezdte Isten (országának) evangéliumát.***

¹⁴ *Minekutána pedig János tömlöczbe vettetett, elméne Jézus Galileába, prédikálván az Isten országának evangéliomát,*

¹⁴ Miután Jánost fogságba vetették, Jézus Galileába ment hirdetvén Isten evangéliumát:

¹⁵ ET DICENS: “IMPLETUM EST TEMPUS, ET APPROPINQUAVIT REGNUM DEI; PAENITEMINI ET CREDITE EVANGELIO”.

¹⁵ **és mondta: „Beteljesedett az idő, és már közel van az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumban.”**

¹⁵ Azt mondta: »Betelt az idő, és elközelgett az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumban.«

¹⁵ ***Ezt hangoztatta: „Az idő betelt: közel van Isten országa. Térjete meg és higgyetek az üdvösség jóhírében.”***

¹⁵ *És mondván: Bétölt az idő, és elközelített az Istennek országa; térjete meg, és higgyete az evangéliomban.*

¹⁵ „Itt a pillanat! Közel van az Isten országa! Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumban!”

1.3. BEHATÁROLÁS

Az epizód Jézus Jordánban való megkeresztelkedése (Mk 1,9-11) után következik. Jóllehet a megelőző történet folytatása, amit szakaszunk első versének (Mk 1,12) hangsúlyos határozószava, a „nyomban” (rögtön) is kifejez, a helyszín- és témaváltás

mégis indokoltta teszi, hogy új egység kezdetének tekintsük ezt a verset. A pusztában töltött negyven nap rövid leírását (Mk 1,12-13) Jézus egész igehirdetésének programadó versei (Mk 1,14-15) követik, amik emiatt tematikailag belső kapcsolatban állnak egymással. A küldetés, amire a pusztában felkészült a Megváltó, a nyilvánosság elé lépve megkezdődik. A következő verstől (Mk 1,16) az evangélium már e misszió megvalósításának konkrét eseményeit írja le.

Szakaszunk tehát a Mk 1,12-15 versek között határolható be.

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Márk az evangélium elején hangsúlyozni kívánja, hogy:

- Jézus a Szentlélek ösztönzésére megy ki a pusztába (szó szerint a Lélek „kidobja” őt a pusztába). Vagyis a Lélek vele van, segíti őt a próbatétel s minden későbbi tevékenysége során is.
- Jézus, mint ahogy a zsidó nép a negyven éves pusztai vándorlás alatt, szintén megtapasztalja egyrészt a próbatételt, másrészt pedig Isten nagy tetteit is, amit az angyalok szolgálata is jelez.
- a puszta tehát az Istennel való találkozás, a vele való szoros, bensőséges kapcsolat megélésének színterévé is válik, amiből forrásozik majd Jézus igehirdetői tevékenysége (vö. Mk 1,35-39).
- a vadállatok jelenléte utalhat a próbatétel félelmetességére és nehézségére, de a Messiás békét teremtő eljövetelére is, akinek a megjelenésével az állatok békében élnek egymással (vö. Iz 11,6-9).
- János átadása finoman jelzi, hogy Keresztelő János Jézus igehirdetői tevékenységének, de szenvedésének is előfutára, hiszen annak idején Jézus is átadatik majd ellenségeinek a kezébe (vö. Mk 14,1.46).
- Jézus igehirdetésének kulcsfogalmai: a kegyelmi idő beteljesülése, Isten királyságának az eljövetele, a megtérés és az Istentől származó s róla szóló evangélium hittel való elfogadása. Az örömhír tehát feladattá is válik: a keresztény ember arra kap meghívást, hogy engedelmeskedjék Isten Szavának, evangéliumának, és aszerint formálja át az életét.
- az Isten országának közelségéből két kötelező tennivaló fakad mindenki számára: bűnbánatot tartani és hinni az örömhírben. Utóbbinak a jelentését a teljes Márk- evangélium hivatott megjeleníteni. Ezért is kezdődik így az evangélium: „Jézus Krisztus, Isten Fia evangéliumának (örömhírének) kezdete.” (Mk 1,1)

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

ἐκβάλλει (*ekbállej*): 'kiűz, kitaszít, kihajt, kitagad, kivezet' (Mk 1,12)

Az ige elsődleges jelentése valakinek távozásra kényszerítése erővel, hatalommal. Ezzel az igével írták le valakinek a hazájából (Éden /Ter 3,24/, ország, városállam) vagy egy

csoportból (közösség, Főtanács) való kizárását, száműzetését, ahol addig jogosan tartózkodott, de a démonok kiűzését (vö.: Mk 1,34.43; 3,15.22; 9,38), akik eleve jogtalanul vették birtokba az emberi testet lakóhelyként, illetve a házastárs (asszony) elbocsátását (vö.: Ter 21,10; Gal 4,30) is.

Második jelentése a kiküld, kitörésre rábír, amihez viszont ezúttal nem feltétlenül társul erőszak. Esetünkben talán a kihajt igével lehet leginkább visszaadni magyarul a szó jelentését.

τεσσαράκοντα (*tesszerákontá*): negyven (Mk 1,13)

A szinoptikus evangéliumokban a negyvenes szám csak Jézus pusztai tartózkodására, próbatételére utal (Mt 4,2; Mk 1,13; Lk 4,2). Ugyanakkor az Apostolok Cselekedeteiben más összefüggésben is előfordul ez a szám: a feltámadt Jézus negyven napon át jelent meg egyeseknek, s beszélt nekik Isten királyságáról (ApCsel 1,3), illetve több, mint negyven éves volt az a bénán született ember, akit Péter Jézus nevében meggyógyított (ApCsel 4,22). Továbbá István diakónus arról beszél, hogy negyven év elteltével jelent meg Mózesnek egy égő csipkebokorban az angyal, illetve Isten negyven esztendőn keresztül a pusztában csodajeleket művelt, s a választott nép negyven éven keresztül a pusztában tartózkodott (ApCsel 7,30.36.42). Pál apostol a pizidiai Antióchiában azt hangsúlyozza a zsinagógában őt hallgatóknak, hogy az Úr a zsidóknak először Sault adta királynak, aki negyven évig uralkodott (ApCsel 13,21). Továbbá Pál apostol ellen több, mint negyvenen készülnek, hogy törbe csalják (ApCsel 23,13.21), aki ötször kapott negyven botütést egy híján (2Kor 11,24). Végül pedig a Zsidókhöz írt levél a negyvenes számot a pusztában Mózes vezetésével vándorló nép kapcsán említi meg, akikre megharagudott az Úr (Zsid 3,10.17).

Mindezek fényében megállapíthatjuk, hogy ez a szám egyrészt a próbatétel, a megpróbáltatás, másrészt pedig az isteni kinyilatkoztatás és erőmegnyilvánulás idejének a szimbóluma. Jézus esetében a Sátántól való próbára tétel időszaka, ugyanakkor az a periódus is, ami után kezdetét veszi az Úr nyilvános működése, igehirdetése.

πειραζόμενος (*pejrádzomenosz*): próbára téve, megpróbálva, megkísérelve, megkísértve (Mk 1,13)

A szó elsősorban kifejezi azt a próbatételt, ami azért történik, hogy valakiről, valamiről kiderüljön a lényeg: ki ő, milyen ő. A Szentírásban Isten is ilyen értelemben teszi próbára Ábrahámot (Ter 22,1; Zsid 11,17), Mózeset, a zsidó népet (Kiv 15,25; Kiv 16,4; Kiv 20,20; Bír 2,22), illetve Jézus Fülöp apostol hitét (Jn 6,6). A kifejezés továbbá a Sátán általi próbatételre és a rosszra való kísértésre is utalhat: az ördög megkísérti Jézust (Mt 4,1.3; Mk 1,13; Lk 4,2), egyesek negatív értelemben próbára teszik (megkísértik) a Mestert (Mt 16,1; Mt 19,3; Mt 22,18.35; Mk 8,11; Mk 10,2; Mk 12,15; Lk 11,16), a Sátán megkísérti a keresztényeket (1Kor 7,5; 1Tessz 3,5; Jel 2,10). Végül pedig a Biblia hangsúlyozza azt is, hogy Isten – ellentétben a Sátánnal- senkit sem kísért a rosszra (Jak 1,13-17), továbbá, hogy az Úr nem hagy magunkra s nem engedi, hogy erőnkön felül megpróbáltassunk, illetve megadja a szükséges erőt a próbatételhez (1 Kor 10,13; Jel 3,10).

τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ (*to euangelion tú Theú*): az Isten evangéliuma (Mk 1,14)

Ez a szókapcsolat ezen az igehelyen kívül megjelenik még Pál apostol leveleiben is (Róm 1,1; Róm 15,16; 1Tessz 2,2.8-9).

Kifejezi az örömhír isteni eredetét, vagyis, hogy az evangélium nem emberektől, hanem Istentől származik. Továbbá jelzi azt is, hogy Isten az örömhír „tartalma”: róla szól, és ő az evangélium alanya is, aki hirdeti az örömhírt.

μετανοέω (*metánoeo*): 'megtér' (Mk 1,15)

Mind igeként, mind főnévként eredetileg az „utólagos ismeret” fogalmával állt kapcsolatban, amiből a „meggondolja magát, megtér, megváltoztatja hozzáállását” leírása felé mozdult el történetileg (Biblián kívüli szövegösszefüggésben) a szó jelentése, korai szakaszban még anélkül, hogy etikai tartalom társult volna ehhez: jó, illetve rossz irányba való váltásra egyaránt alkalmazták.

Az ószövetségi próféták nem találtak ki külön szót a megtérésre, bűnbánatra, a létező fogalmakkal írták le ilyen irányú mondanivalójukat. Leggyakrabban a שׁוּב igét találják megfelelőnek, aminek jelentése: visszatérés újra. Mind az „újbóli” jelzőn, mind a tudatos és állhatatos megvalósításon hangsúly van. Az újbóli visszatérés az Ószövetség sajátos Isten-ember viszonylatában (sorozatos hűtlenség-megtérés az ember részéről) kap sajátos értelmet. Ez a megközelítés készítette elő az újszövetségi értelmezést: utólagos megbánás, szemléletváltás jó irányban, célok újraértékelése.

Már Keresztelő János prédikációjában is vannak fontos új elemek a megtérés korabeli zsidó felfogásához képest: belső megtérést sürget (nemcsak külsőségek szintjén), egyszeri eseménynek értelmezi, amire nemcsak a bűnösöknek van szüksége, hanem mindenkinek, azoknak is, akik igaznak tartják magukat.

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Márk evangéliumán belül

Mk 6,17 Mert Heródes volt az, aki embereivel elfogatta Jánost, és megkötözve börtönbe vetette testvérének, Fülöpnek a felesége, Heródiás miatt, akit feleségül vett.

Mk 8,35 Mert aki meg akarja menteni életét, elveszíti. Aki elveszíti értem és az evangéliumért, az megmenti életét.

Mk 10,29 Jézus így válaszolt: „Bizony mondom nektek, mindenki, aki értem és az evangéliumért elhagyja otthonát, testvéreit, anyját, apját, gyermekeit vagy földjét

Mk 13,10 Előbb azonban hirdetni kell az evangéliumot minden népnek.

Mk 14,9 Bizony mondom nektek, bárhol a világon hirdetik majd az evangéliumot, az ő tettéről is megemlékeznek.

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mt 4,1-11 Akkor a Lélek a pusztába vitte Jézust, hogy az ördög megkísértse. Negyven nap és negyven éjjel böjtölt, végül megéhezett. Odalépett hozzá a kísértő, és így szólt: „Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy ezek a kövek változzanak kenyérré.” Azt felelte: „Meg

van írva: Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden tanítással is, amely az Isten szájából származik.” Most a szent városba vitte az ördög, és a templom párkányára állította. „Ha Isten Fia vagy – mondta –, vesd le magad, hiszen írva van: Parancsot adott angyalainak, a kezükön hordoznak majd, nehogy kőbe üsd a lábad.” Jézus így válaszolt: „Az is meg van írva: Ne kísértsd Uradat, Istenedet.” Végül egy igen magas hegyre vitte az ördög, s felvonultatta szeme előtt a világ minden országát és dicsőségüket. „Ezt mind neked adom – mondta –, ha leborulva imádsz engem.” Jézus elutasította: „Távozz, ördög! Meg van írva: Uradat, Istenedet imádd, s csak neki szolgálj!” Erre otthagyta az ördög és angyalok jöttek a szolgálatára.

Mt 4,12-17 Amikor Jézus meghallotta, hogy Jánost börtönbe vetették, visszavonult Galileába. Elhagyta Názáretet, és a tenger melletti Kafarnaumba költözött, Zebulun és Naftali vidékére. Így beteljesedett Izajás próféta szava: „Zebulun és Naftali földje, a tenger menti út a Jordánon túl, a pogányok Galileája, a nép, mely sötétségben ült, nagy világosságot látott. Világosság támadt azoknak, akik a halál országában és árnyékában ültek.” Ettől fogva Jézus elkezdett tanítani. „Tartsatok bűnbánatot – hirdette –, mert közel van a mennyek országa!

Mt 24,14 Az országnak ezt az evangéliumát hirdetni fogják az egész világon, bizonyosságul minden népnek, és akkor jön el a vég.

Lk 4,1-13 Jézus a Szentlélektől eltelve elment a Jordántól, s a Lélek ösztönzésére a pusztába vonult negyven napra. Itt megkísértette az ördög. Ezekben a napokban nem evett semmit sem, de végül is megéhezett. Ekkor így szólt hozzá az ördög: „Ha Isten Fia vagy, mondd ennek a kőnek, hogy váljék kenyérré!” De Jézus ezt felelte: „Írva van, nemcsak kenyérrel él az ember.” Erre az ördög fölvezette egy magas hegyre, és egy szempillantás alatt megmutatta neki a földkerekség minden országát. „Mindezt a hatalmat és dicsőséget neked adom – mondta –, mert hisz én kaptam meg, és annak adom, akinek akarom. Ha leborulva hódolsz előttem, az mind a tied lesz.” Jézus elutasította: „Írva van: Uradat, Istenedet imádd és csak neki szolgálj!” Ekkor Jeruzsálemba vitte, a templom párkányára állította és így szólt: „Ha Isten Fia vagy, vesd le magad innét! Hisz írva van: Angyalainak parancsolta felőled, hogy oltalmazzanak; és: Kezükön hordoznak majd, nehogy kőbe üsd a lábad.” De Jézus ezt válaszolta: „Az is írva van: Ne kísértsd Uradat, Istenedet!” Miután az ördög minden kísértést végbevitt, egy időre elhagyta Jézust.

Lk 4,14-15 Jézus most a Lélek erejével visszatért Galileába. Híre elterjedt az egész környéken. Tanított a zsinagógákban, és mindenki magasztalta.

Lk 22,43 Megjelent neki az égből egy angyal, és megerősítette. Halálfélelem kerítette hatalmába, és még buzgóbban imádkozott.

Jn 1,51 Bizony, bizony, mondom nektek: Látni fogjátok, hogy megnyílik az ég, s az Isten angyalai föl- s leszállnak az Emberfia fölött.

Jn 3,24 János akkor még nem volt börtönben.

Jn 4,1-3.43-46 Amikor Jézus megtudta, hogy a farizeusok úgy értesültek, hogy ő több tanítványt szerez és keresztel, mint János – noha Jézus maga nem keresztelt, csak a tanítványai –, elhagyta Júdeát és visszatért Galileába” “A két nap elteltével folytatta útját Galilea felé. Jézus maga állapította meg, hogy saját hazájában nincs a prófétának becsülete. Mégis, amikor Galileába ért, a galileaiak szívesen fogadták, mert mind látták,

amit az ünnep alkalmával Jeruzsálemben tett, hisz ott voltak az ünnepen. Így újra a galileai Kánába ment, ahol a vizet borrá változtatta. Kafarnaumban volt egy királyi tisztviselő, akinek a fia beteg volt.

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Tób 14,5 Akkor Isten megint megkönyörül rajtuk, és visszavezeti őket Izrael földjére. Újra fölépítik házát, ha nem is lesz olyan szép, mint a régi volt, addig, míg el nem jön annak is az ideje. Akkor aztán mindnyájan hazatérnek a fogságból, s teljes pompájában újjáépítik Jeruzsálemet, és újra fölépítik benne az Isten házát, amint Izrael prófétái előre megmondták.

Jób 1,6 Egy napon az történt, hogy az Isten fiai fölkerekedtek, és az Úr elé járultak. A sátán is megjelent köztük.

Jób 5,22 Mosolyogva nézhetsz fagyra, szárazságra, a mező vadjától nem kell megijedned.

Zsolt 91,11 Mert elküldi angyalait hozzád, hogy védelmezzenek minden utadon.

Dán 7,22 míg el nem jött az Ősöreg, és igazságot nem szolgáltatott a Fölséges szentjeinek, s míg el nem érkezett az idő, és a szentek el nem foglalták a királyságot.

Róm 1,1 Pál, Krisztus Jézus szolgálója, meghívott apostol, akit az Isten kiválasztott evangéliumának hirdetésére

Gal 4,4 De amikor érkezett az idők teljessége, az Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született, és ő alávetette magát a törvénynek

Ef 1,10 hogy elérkezik az idők teljessége, és Krisztusban, mint Főben, újra egyesít mindent, ami a mennyben és a földön van.

Zsid 2,18 Így, mivel maga is kísértést szenvedett, tud segíteni azokon, akik a kísértéssel küzdenek.

Zsid 4,15 Főpapunk ugyanis nem olyan, hogy ne tudna együtt érezni gyöngeségeinkkel, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, a bűntől azonban ment maradt.

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Béda: Azért, hogy senkinek ne legyen kétsége, melyik lélek vezette Krisztust a pusztába, Lukács szándékosan pontosítja (ugyanennél az eseménynél), hogy Jézus „Szentlélekkel eltelve távozott a Jordántól”. Ezután jelenti ki, hogy „a Lélek a pusztába vezette” nehogy azt gondolhassák, hogy a gonosz szellemnek van hatalma rajta. Ő, aki telve volt Szentlélekkel, elment oda, ahová menni szándékozott és megtette, amit megtenni készült.

Visszavonul a pusztába, hogy megtanítsa nekünk, hogy - elhagyva a világ csábításait és a gonoszok társaságát- az isteni parancsoknak kell mindenben engedelmessé válnunk. Magára marad és megkísérti az ördög, hogy megtanítsa minket, „hogymindazokat, akik istenfélően élnek Krisztus Jézusban, üldözni fogják” (2Tim 3,3). Ezért folytatja így: „És

negyven nap és negyven éjjel volt a pusztában, és megkísértette őt a Sátán." De negyven nap és negyven éjszaka kísértette meg, ezzel megmutatta nekünk, hogy amíg itt élünk és Istent szolgáljuk, akár a jólét mosolyog ránk, amit a nappal jelképez, akár csapások sújtanak minket, amit az éjszaka testesít meg, ellenségünk, aki nem szűnik meg utunkat kísértésekkel akadályozni, megállás nélkül körülvesz minket. A „negyven nap és negyven éjszaka” ugyanis ennek a világnak a teljes időtartamát jelenti.

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

394. A Szentírás bizonyítja annak ártó befolyását, akit Jézus „kezdettől fogva gyilkosnak nevez” (Jn 8,44), s aki még azt is megkísérelte, hogy Jézust eltérítse Atyjától kapott küldetésétől. „Az Isten Fia azért jelent meg, hogy az Ördög műveit lerombolja” (1Jn 3,8). Ezen művek legsúlyosabbja a következmények miatt a hazug félrevezetés volt, mely az embert rávette, hogy ne engedelmeskedjék Istennek.

538. Az evangéliumok beszélnek egy magányos időszakról, melyet Jézus közvetlenül a Jánostól fölvetett keresztsége után a pusztában töltött: „a Lélek a pusztába vitte Őt” (Mk 1,12), és Ő ott maradt negyven napig étlenül; vadállatok között élt és angyalok szolgáltak neki. Ennek az időszaknak a végén a Sátán háromszor kísérti meg Őt, hogy próbára tegye fiúi kapcsolatát Istennel. Jézus visszaveri e támadásokat, melyek összefoglalják az Ádámot a Paradicsomban és Izraelt a pusztában ért kísértéseket, ezután az ördög egy időre visszahúzódott Tőle (Lk 4,13).

539. Az evangélisták utalnak e titokzatos esemény üdvtörténeti jelentőségére. Jézus az új Ádám, aki hűséges marad abban, amiben az első engedett a kísértésnek. Jézus tökéletesen teljesíti Izrael hivatását: azokkal ellentétben, akik egykor negyven évig provokálták Istent a pusztában, ezzel szemben Krisztus Isten Szolgájának bizonyul, aki egészen engedelmes Isten akaratának. Jézus ebben győztes az ördöggel szemben: „megkötözte az erőset”, hogy elragadja tőle a zsákmányt. Jézus győzelme a pusztában a kísértő fölött szenvedésének győzelmét elővételezi, mely szenvedés az Atya iránti fiúi szeretet legnagyobb engedelmissége.

540. A kísértés megmutatja, hogy Isten Fia mely módon Messiás, ellentétben azzal a szereppel, amit a Sátán javasolt neki, s melyben az emberek szívesen látták volna. Ezért Krisztus helyettünk győzte le a Kísértőt: „Főpapunk ugyanis nem olyan, hogy ne tudna együttérezni gyöngeségeinkkel, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, a bűntől azonban ment maradt” (Zsid 4,15). A negyven napos böjti idő által az Egyház minden esztendőben egyesül Jézus misztériumával a pusztában.

2119. Az istenkísértés szóval vagy tettel próbára teszi Isten jóságát és mindenható erejét. Ezért akarta elérni a Sátán Krisztusnál, hogy vesse le magát a templom párkányáról, így kényszerítve Istent beavatkozásra. Jézus Isten szavát szegezte szembe a Sátánnal: „Ne kísértsd Uradat, Istenedet” (MTörv 6,16). Az ilyen istenkísértésben rejlő kihívás sérti azt a tiszteletet és bizalmat, mellyel Urunknak, Teremtőnknek tartozunk. Azt jelenti, hogy kételkedünk szeretetében, gondoskodásában és hatalmában.

2846. Ez a kérés az előzőnek a gyökerét érinti, mert bűneink a kísértésbe való beleegyezés gyümölcsei. Atyánkat arra kérjük, hogy ne „vigyen” minket kísértésbe. Nehéz a görög kifejezést egy szóval lefordítani, mert azt jelenti, „ne hagyj minket kísértésbe jutni”, vagy: „ne engedd, hogy engedjünk a kísértésnek”. „Istent ugyanis nem lehet rosszra kísérteni, és Ő sem kísért senkit” (Jak 1,13), épp ellenkezőleg, meg akar szabadítani minket a kísértéstől. Arra kérjük, ne engedjen olyan útra lépni, mely bűnbe vezet. A „test és a Lélek” közötti harcban élünk. E kérés a megkülönböztetés és az erő Lelkéért könyörög.

2847. A Szentlélek segítségével különbséget tudunk tenni a belső ember fejlődéséhez szükséges és kipróbált erényre irányuló próbatét, illetve a bűnbe és a halálba vezető kísértés között. Különbséget kell tennünk a „megkísértettség” és a „kísértésbe való beleegyezés” között is. Végül a megkülönböztetés erénye föltárja a kísértés hazugságát: tárgya látszólag „jó (...), szemre szép és kívánatos” (Ter 3,6), valójában azonban gyümölcse a halál.

„Isten azt sem akarja, hogy a jót valaki kényszerrel kapja, hanem önként (...). Egyébként az a kísértés haszna. Istenen kívül ugyanis mindenki elől rejtve van, még önmagunk előtt is, hogy mi mindent hordozunk a lelkünkben; de ezek a kísértés révén nyilvánvalóvá válnak, hogy továbbra már ne legyen titok, milyenek vagyunk, hanem megismervén, kik vagyunk, amennyiben akarjuk, érezzük nyomorúságainkat, és adjunk hálát a jókért, melyek a kísértés által mutatkoztak meg nekünk.”

2848. „Nem vitetni a kísértésbe” magában foglalja a szív döntését: „Mert ahol a kincsed, ott a szíved is. (...) Senki sem szolgálhat két úrnak.” (Mt 6,21–24) „Ha a Lélekből élünk, a Lélek szerint is kell járnunk” (Gal 5,25). Ebben a Szentlélekkel való „egyetértésben” az Atya erőt ad nekünk. „Eddig emberi erőt meghaladó kísértés még nem ért titeket. Hűséges az Isten, erőtökön felül nem hagy megkísérteni, hanem a kísértéssel együtt a szabadulás lehetőségét is megadja, hogy kibírjátok.” (1Kor 10,13)

2849. E küzdelem és győzelem csak imádsággal lehetséges. Jézus kezdettől fogva halálküzdelmének végső harcáig az imádság által legyőzője a Kísértőnek. A mi Atyánkhöz intézett jelen kérésben Krisztus összekapcsol minket a maga harcával és halálküzdelmével. Az Ő virrasztásával közösségben virrasztó szív az evangéliumokban nyomatékosan szerepel. A virrasztás a „szív őrsege” és Jézus kéri az Ő Atyját, hogy őrizzen meg minket az Ő nevében. A Szentlélek szüntelenül próbál ébreszteni minket erre a virrasztásra. E kérés földi harcunk utolsó kísértésével kapcsolatban nyeri el drámai jelentését; ekkor a végső állhatatosságot kéri. „Íme, én úgy jövök el, mint a tolvaj. Boldog, aki virraszt.” (Jel 16,15)

1094. A két szövetség harmóniájára irányul az Úr húsvéti katekézise, majd az Apostoloké és az Egyházatyáké. Ez a katekézis föltárja azt, ami az Ószövetség betűi alatt rejtve volt: Krisztus misztériumát. E katekézist „tipologikusnak” nevezzük, mert Krisztus újdonságát az előképek (típusok) felől tárja föl, melyek Őt az Ószövetségben tettekben, szavakban és szimbólumokban előre hirdették. Ezen új olvasat által Krisztus óta az igazság Lelkében föltáruznak az előképek. Így a vízözön és Noé bárkája a keresztség által nyert üdvösséget előképezték, hasonlóképpen a felhő és a Vörös-tengeren való átkelés,

valamint a sziklából fakadt víz Krisztus lelki ajándékainak előképe volt; a manna a pusztában az Eucharisziára, „a mennyből való igazi kenyérre” utalt (Jn 6,32).

1129. Az Egyház tanítja, hogy az Újszövetség szentségei a hívők számára szükségesek az üdvösséghez. A „szentségi kegyelem” a Szentléleknek Krisztus által ajándékozott kegyelme és minden szentségnek sajátja. A Szentlélek gyógyítja és átformálja azokat, akik Őt befogadják azáltal, hogy Isten Fiához teszi hasonlónak őket. A szentségi élet gyümölcse, hogy a fogadott fiúság Lelke megisteníti a hívőket azáltal, hogy eleven kapcsolatba hozza őket az egyszülött Fiúval, az Üdvözítővel.

1257. Maga az Úr mondja, hogy a keresztség szükséges az üdvösséghez. Ezért adta tanítványainak a feladatot, hogy hirdessék az evangéliumot és kereszteljenek meg minden népet. A keresztség szükséges az üdvösséghez azoknak az embereknek, akiknek hirdették az evangéliumot és lehetőségük van arra, hogy kérjék a szentséget. Az Egyház a keresztségen kívül nem ismer más olyan eszközt, amellyel biztosítani lehet az örök boldogságra eljutást; ezért tiltja, hogy elhanyagolják a küldetést, melyet az Úrtól kapott arra, hogy akik csak megkeresztelhetők, azokat hozzásegítse a „vízből és Lélekből való újjászületésre”. Isten az üdvösséget a keresztség szentségéhez kötötte, de Ő maga nincs a szentségeihez kötve.

1811. A bűntől megsebzett embernek nem könnyű megőriznie az erkölcsi egyensúlyt. A Krisztus által meghozott üdvösség ajándéka azonban megadja a szükséges kegyelmet, hogy kitartsunk az erényekre törekvésben. Ahhoz, hogy szeretni tudjunk a jót és tartózkodni tudjunk a rossztól, mindegyikünknek állandóan kérnünk kell a világosság és az erő e kegyelmét, élnünk kell a szentségekkel, együtt kell működnünk a Szentlélekkel és követnünk kell hívásait.

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA REDEMPTOR HOMINIS KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

20. Az Eucharisztia és a bűnbánat szentsége

A megváltás misztériumán, azaz Jézus Krisztus beteljesített megváltó művén belül az Egyház nemcsak Mestere Evangéliumának válik részesévé az Isten szava iránti hűség és az igazság szolgálata által, hanem reménnyel és szeretettel teljes engedelmissége révén Krisztus megváltó tettének erejéből is részesedik, melyet Ő szentségi formában elsősorban az Eucharisziában fejezett ki és foglalt össze. Az Eucharisztia az egész szentségi élet alapja és csúcsa, melynek révén minden Krisztus-hívő elnyeri a megváltás üdvözítő erejét, miközben végig járja az utat a keresztség misztériumától – melyben az Apostol szava szerint eltemetkezünk Krisztus halálában – egészen a föltámadásban való osztozásig. Ebből a tanításból az is érthetőbbé válik, hogy mind az Egyház egészének, mind az egyes hívők szentségi élete miatt éppen az Eucharisziában éri el tökéletes teljességet. Ebben a szentségben ugyanis Krisztus akaratából szüntelenül megújul annak az áldozatnak a misztériuma, melyben a kereszt oltárán Ő egészen följánlotta magát az Atyának; az Atya pedig elfogadta ezt az áldozatot, és Fiának teljes odaadásáért, mellyel „engedelmes lett mindhalálig”, viszonzásul a maga atyai ajándékát adta, azaz az új

halhatatlan életet a föltámadásban, mert az Atya kezdettől fogva forrása és ajándékozója minden életnek. Ez az új élet, mely magában foglalja a megfeszített Krisztus testi megdicsőülését, egyúttal hatékony jelévé vált az embernek szóló új ajándéknak is, aki a Szentlélek, aki által az isteni élet – melyet az Atya önmagában birtokol és ad a Fiának – közöltetik mindazokkal az emberekkel, akik eggyé válnak Krisztussal.

Az Eucharisztia ennek az egységnek a legtökéletesebb szentsége. Amikor ugyanis ünnepeljük az Eucharisziát részesedünk benne, egyesülünk a földi és mennyei Krisztussal, aki közbenjár értünk az Atyánál; de mindig áldozatának megváltó tette révén egyesülünk, az áldozat révén, mellyel megváltott minket, úgyhogy „drága áron vagyunk megváltva”. Ugyanakkor megváltásunk e „nagy ára” mutatja, mekkora jelentőséget tulajdonít Isten az embernek, s bizonyítja a Krisztusban elrejtett méltóságunkat is. Mert amikor Isten fiaivá válunk és fogadott gyermekek leszünk, Krisztushoz hasonlóan egyúttal „ország és papság” leszünk, és elnyerjük a „királyi papságot”, azaz részesévé válunk annak az egyszeri és visszavonhatatlan helyreállításnak, amellyel az örök Fiú, aki egyúttal igaz ember is, a világot és az embert újra visszavitte az Atyához. Az Eucharisztia az a szentség, melyben a legteljesebben fejeződik ki új életünk, benne Krisztus maga „tanúskodik” lelkünknek a Szentlélekben mindig és állandóan új formákban, hogy a Megváltás misztériumának részeseként vehetünk a kiengesztelés gyümölcseiből, amelyeket ő hozott létre és osztogat az Egyház szolgálatai által.

Nemcsak a tanításban, hanem a létben alapvető igazság: az Eucharisztia építi az Egyházat, és úgy alakítja, hogy Isten népének igazi közössége, a hívők összegyűlt társasága legyen, melyet ugyanaz az egység jellemzi, melynek az Apostolok és az első tanítványok voltak részesei. Az Eucharisztia ezt a közösséget és egységet mindig újra építi; Krisztus áldozatának alapján építi és újíttja meg, hiszen annak kereszthalála emlékezetét őrzi, akinek vére árán meg vagyunk váltva. Így tehát az Eucharisziában szinte megérintjük az Úr testének és vérének misztériumát, miként ezt a szentség alapításakor kimondott szavak mondják. S ugyanezek a szavak az alapítás erejéből következően az Eucharisztia folytonos ünneplésének is formája lettek, melyeket azok ejtenek ki, akik az Egyházban erre a szolgálatra vannak szentelve.

Az Egyház az Eucharisziából él. Annak a szentségnek a kimeríthetetlen gazdagságából, melynek csodálatos lényegéről és hatásairól az egyházi Tanítóhivatal a legrégebb időktől fogva napjainkig ismételten tanított. Bizonyossággal állíthatjuk azonban, hogy e tanítás – jóllehet teológus lángelmék, nagy imádkozók, misztikusok és aszkéták gazdagították e szentség iránti teljes hitükkel – megállt a titok küszöbén, hiszen a megértésre törekvő értelem és az emberi szó képtelen elmondani azt, hogy tulajdonképpen mi is az Oltáriszentség, milyen hatásai vannak és mi történik benne. Az Eucharisztia tényleg kimondhatatlan szentség! Az Egyháznak mint Isten népének lényeges kötelessége s mindenekelőtt látható kegyelme és természetfölötti erőforrása az eucharisztikus életben és az Eucharisztia tiszteletében való kitartás és szüntelen haladás, s az Eucharisztia hatósugarán belüli lelki fejlődés. Éppen ezért még kevésbé tehetjük meg – akár gondolatban, akár életünkben, akár cselekedeteinkben –, hogy e valóban legszentebb szentséget megfosszuk igazi természetétől és sajátos jelentésétől. Mert ez a szentség egyszerre szentségi áldozat, szentségi egyesülés és szentségi jelenlét. És jóllehet igaz, hogy az Eucharisztia a Krisztust követő emberek emberi összetartozásának is jele

volt mindig, és annak is kell maradnia, mégsem lehet úgy bánni vele, mintha csak „alkalom” lenne ezen összetartozás kifejezésére. Amikor tehát az Úr Testének és Vérének szentségét ünnepeljük, meg kell őriznünk ennek az isteni misztériumnak teljes mivoltát, és a szentségi jel teljes értelmét, mert Krisztus reálisan jelen van benne, „lelkünket kegyelemmel tölti el, s a jövő dicőség záloga nekünk adatik.” Innen következik az a kötelességünk is, hogy vallásos tisztelettel tartsuk meg a liturgikus szabályokat és mindazokat a formákat, melyek a közösség istentiszteletét kifejezik. Elsősorban azért, mert e szentségi jelben teljesen ránk bízta magát az Úr, szinte nem figyelve emberi gyarlóságainkra, méltatlanságunkra, mindennapi gyöngeségeinkre és elkövethető bűneinkre, melyekkel éppen őt bánthatjuk meg.

Az Egyházban ezért mindenkinek, de elsősorban a püspököknek és papoknak gondosan kell arra vigyázniuk, hogy a szeretetnek e Szentsége valóban Isten népe életének középpontjába kerüljön, hogy Krisztus az imádás minden szükséges formájával „szeretetet kapjon a szeretetért”, s így valóban lelkünk élete lehessen. Másrészt azonban soha nem feledkezhetünk meg Szent Pál szavairól: „Vizsgálja meg magát az ember, és csak azután egyen ebből a kenyérből és igyék ebből a kehelyből”. Ez az apostoli figyelmeztetés legalább közvetve utal az Eucharisztia és a bűnbánat szentsége közötti szoros összefüggésre is. Mert amint a tanító Krisztusnak és az Evangéliumnak ez volt az első szava: „tartsatok bűnbánatot és higgyetek az Evangéliumnak”, „metanoείτε”, úgy a szenvedés, a keresztség és a föltámadás Szentsége különösen is hangsúlyozza és megerősíti lelkünk felé ezt a buzdítást. Így az Eucharisztia és a bűnbánat szentsége megmutatja az evangéliumi lelkület és az igaz keresztyén élet kettős arculatát. Hiszen Krisztus, aki az eucharisztikus lakomára hív, sürget a bűnbánatra is, amikor megismétli: „tartsatok bűnbánatot!” A megtérés szüntelenül megújított szándéka nélkül az Eucharishtiában való részesedés elveszíti teljes megváltó hatását. Elvész, vagy legalábbis csökken a lélekben az a készség, hogy önmagát is odaadja Istennek lelki áldozatul, pedig ebben fejeződik ki lényegében és általánosan a Krisztus papságában való részesedésünk. Krisztusban ugyanis a papság összekapcsolódik önmaga föláldozásával és az Atya iránt önátadásával; s ez az odaadás, mert határtalan, fölébreszti bennünk – a sokszorosan véges emberekben – annak szükségét, hogy egyre érettebben és egyre mélyebb megtéréssel forduljunk Isten felé. (...)

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA RECONCILIATIO ET POENITENTIA KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

1. Ennek az okmánynak eredete és jelentősége

A kiengesztelődésről és bűnbánatról szólva, a mai világ embereinek – férfiaknak és nőknek egyaránt – fel kell figyelniök és újra át kell gondolniök Jézus Krisztusnak, megváltónknak és tanítónknak azokat a szavait, amelyekkel működését megkezdte: „Tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumban!” Mai, élő nyelvre fordítva: fogadjátok el a szeretet örömteljes jóhírét, az istengyermekké fogadást és az ebből következő testvériséget.

Sokakban ég a vágy, hogy korunk emberét és világát jobban megismerjék és megértsék, hogy az őket érintő bonyolult kérdéseket megoldják, hogy problémáikat és

titkaikat felfedjék, hogy differenciáltan ismerjék meg a bennük erjedő jónak és rossznak kovászát. Ez a törekvés már régóta oly sokakat indított arra, hogy az embert és világot tanulmányozzák. Ez foglalkoztatta a történészeket és a szociológusokat, filozófusokat és teológusokat, pszichológusokat és humanistákat, költőket és misztikusokat: de mindenekelőtt ezt teszi – gondterhelten, de mégis reményteljesen – a lelkipásztor is. (...)

10. A kiengesztelődés Istennél kezdődik

Isten hűséges marad az ő örök terveivel, akkor is, ha az ember a gonosztól űzve és a saját kevélységétől megtévedve, visszaél szabadságával, melyet azért kapott, hogy nagylelkűen szeresse és keresse a jót; akkor is, ha önmagát megtévesztve és erejét túlbecsülve – ahelyett, hogy Isten szeretetére szeretettel válaszolna, riválisként szembeszegül vele – megtagadja Urától és Atyjától az engedelmisséget. Ennek eredményeként törés állt be Teremtőjéhez való viszonyában. Az ember hűtlensége ellenére Isten hűséges marad az ő szeretetében. Bizonyára elgondolkodtat minket az édenkerti elbeszélés, amely bemutatja az Atya visszautasításának szomorú következményét, mely bensőleg megzavarta az embert, és megzavarta azt a harmóniát, mely megvolt férfi és nő, testvér testvér viszonyában. Erre az igazságra utal az evangéliumnak a két fiúról szóló hasonlata is. Ezek, ki-ki a maga módján, eltávolodtak atyjuktól, és egymás között is meghasonlottak. Az emberek közötti megosztottság oka mindig az Isten atyai szeretetének és ajándékának visszautasítása.

De mi tudjuk, hogy Isten, aki végtelenül irgalmas, mint a példabeszédben az atya, nem zárja ki szívéből egyik fiát sem. Vár rájuk és keresi őket, ott találja őket, hol a közösséget elutasítva a magányosság és meghasonlás rabjai lettek; hívja őket, gyűljenek asztalához, hogy a megbocsátást és a kiengesztelődést megünnepeljék.

Ez az isteni kezdeményezése konkrét formában Krisztus megváltói tevékenységében fejeződik ki, mely az Egyház szolgálata által kisugárzik a világba. Isten Igéje, hitünk szerint, megtestesült és eljött, hogy az emberek között lakozzék; belépett a világ történelmébe, mindent magára vállalt, és mindent újra egyesített. Krisztus nyilatkozta ki nekünk, hogy Isten a szeretet, Ő adta nekünk a szeretet „új parancsát”, Ő adta tudunkra, hogy a szeretet útja elvezet minden emberhez, így az egész világra kiterjedő testvériség helyreállítására való törekvés nem hiábavaló. Azáltal, hogy kereszthalálával legyőzte a gonoszt és megtörte a bűn hatalmát, szeretettől áthatott engedelmisségével mindenknek üdvösséget szerzett, és valamennyiünk „kiengesztelésévé” vált. Isten őbenne engesztelte ki önmagával a világot.

Az Egyház folytatja a kiengesztelődés hirdetését, amint azt Krisztus tette Galilea falvaiban és egész Palesztinában; állandóan hívja az egész emberiséget, tartson bűnbánatot és higgyen az evangélium jó hírében. Krisztus nevében szól, Szent Pál felhívásával, amelyre már utaltunk: „Krisztus követségében járunk, maga az Isten int benneteket általunk. Krisztus nevében kérünk: engesztelődjete ki Istennel!”

Aki követi ezt a hívó szót, részese lesz a kiengesztelődésnek, és megéli önmagában azt az igazságot, melyet másutt hirdet Szent Pál; e szerint Krisztus „a mi békességünk, a kettőt (zsidókat és pogányokat) egygé forrasztotta, és a közjük emelt válaszfalakat ledöntötte... az ellenségeskedést megszüntette... és egy testben mind a kettőt kiengesztelte az Istennel”. Noha ez a szöveg közvetlenül arról szól, hogy megszüntette a

vallási elkülönülést a zsidók, az Ószövetség népe és a többi nép között, kik az Újszövetségben kaptak meghívást, mégis magába foglalja az új lelki egység ígérését, mely Isten akaratából és Fiának, a megtestesült Igének áldozata révén korlátlanul, bármilyen megkülönböztetés nélkül, mindenkire vonatkozik, aki megtér és hisz Krisztusban. Valamennyien – minden ember és minden nép – meghívást nyertünk, hogy elnyerjük annak a kiengesztelődésnek gyümölcsét, melyet Isten elhatározott.

26. A katekézis

(...) Az Egyház pásztoraitól elsősorban a kiengesztelődésről szóló katekézist várják. E katekézis csak azon a szentírási, különösen újszövetségi tanításon alapulhat, hogy a megváltó és kiengesztelő Jézus Krisztusban meg kell újítani a szövetséget Istennel; s hogy ennek fényében és e közösség és barátság kiszélesítéseként, ki kell békülni a felebaráttal még még akkor is, ha ezért az áldozatot meg kell szakítanunk. Jézus gyakran hangoztatja a testvéri kiengesztelődést, például amikor felhív, hogy annak, ki megütötte egyik arcunkat, tartsuk oda a másikat is, és aki elvette ruhánkat, adjuk oda köntösünket is. A megbocsátás parancsát még élesebben fejezi ki azzal, hogy mindenki olyan mértékben részesül bocsánatban, amilyen mértékkel ő bocsát meg másoknak; olyan bocsánatról van itt szó, mely az ellenségre is vonatkozik; olyan bocsánatról, mely hetvenszer hétszer, azaz minden korlátozás nélkül kötelez. Ilyen feltételek mellett csak az evangéliumi lelkület érvényesülhet, csak úgy jöhet létre kiengesztelődés az egyes személyek, családok, közösségek, népek és nemzetek között. A Szentírásnak a megbocsátásra vonatkozó kijelentéseiből természetesen eljutunk egy teológiailag meghatározott katekézishez, mely felhasználhatja a pszichológia, a szociológia és a humán tudományok elemeit is, ha ezek alkalmasak arra, hogy megvilágítsanak egyes helyzeteket, problémákat, és így a hallgatókat vagy olvasókat konkrét döntésekre ösztönözzék.

Az Egyház papjaitól elvárjuk továbbá a bűnbánat katekézisét. Kell, hogy ennek is a Szentírás legyen a forrása. Ez az üzenet a bűnbánatban mindenekelőtt a megtérés értékét hangsúlyozza. Ezzel a szóval próbáljuk fordítani a görög metanoia fogalmát, melynek jelentése a lelkület megváltoztatása, hogy Isten felé fordulhasson. Különben ez a két alapeleme a tékozló fiú történetének: a magába szállás és az elhatározás, hogy visszatér atyjához. A megtérés eme elsődleges lelkülete nélkül nincs kiengesztelődés. A katekézisben ezt konkrét fogalmakkal és megfelelő szavakkal kell szemléltetnünk, melyek a különböző korosztályok, a különböző kulturális, etikai és szociális igényeknek megfelelnek.

Ez az első értéke a bűnbánatnak, amely egy másodikban folytatódik: a „megtérés” annyit is jelent mint „bűnbánat”. A metanoiának ezt a két jelentését látjuk abban az útmutatásban, melyet Jézus adott: „Ha testvéred... megbánja, bocsáss meg neki. Ha hétszer vétkezik is naponta ellened, és hétszer fordul hozzád azzal, hogy 'bánom', bocsáss meg neki.” A jó hitoktató megmutatja, hogy a bánat – ugyanúgy, mint a megtérés – távolról sem csak felületes érzés, hanem a lélek valóságos megváltozását jelenti.

A bűnbánat harmadik értéke abban a változásban jelentkezik, mely az előző magatartást – a megtérést és bánatot – külső jelekben is nyilvánítja: bűnbánatot tart a lélek. Ez jól felismerhető a metanoiában, ahogyan azt Jézus előfutára a szinoptikusok

szövegében használja. A bűnbánattartással az egyensúly és harmónia, melyet a bűn romba döntött, visszaáll, ha ez az embernek áldozatába is kerül.

Olyan korban, mint amilyenben mi élünk, nagyon nehéz átfogó és jól alkalmazott katekézist adnunk a bűnbánatról, mert az uralkodó magatartás és gondolkodásmód nyíltan ellentétben áll a fentebb hangoztatott három értékkel. A ma emberének sokkal nehezebb – mint előzőleg bármikor – elismernie saját egyéni hibáit és olyan elhatározásra jutnia, hogy azokat felülvizsgálja és új útra térjen. Nehezebb esik kimondania: „sajnálom” avagy „fájlalom”. Ösztönösen és ellenállhatatlanul visszautasít mindent, aminek áldozati jellege van a bánat területén, mely az elkövetett bűn jóvátételére irányul. Itt szeretném hangsúlyozni, hogy az Egyház elégtételi fegyelme nem csekély kárára van a keresztények belső életének és az egyházi közösségnek. Bár az utóbbi időben könnyítettek rajta, sokat veszített kisugárzó erejéből. Gyakran csodálkoznak a nem keresztények, hogy Krisztus tanítványai mily csekély jelét adják a valódi bűnbánatnak. Magától értetődően, a keresztény bűnbánat csak akkor valódi, ha szeretetből és nem csupán félelemből fakad; ha komolyan törekszik arra, hogy a „régibert” megfeszítse, hogy Krisztus erejéből megszülethessen az „új ember”; ha Krisztust mint példaképet követi, ki, noha ártatlan volt, a szegénység és türelem útját választotta, a lemondását és – mondhatjuk – a bűnbánatét.

Az Egyház pásztoraitól továbbá elvárjuk – amint a szinódus is emlékeztet rá – a lelkiismeretről és annak formálásáról szóló oktatást. Ez is nagyon időszerű téma, ha fontolóra vesszük, hogy ez a benső szentély, a személyiség legbensőbb pontja, a lelkiismeret, mennyire ki van téve a mai kultúra támadásainak; mennyire meg van terhelve, próbára van téve, össze van zavarva és el van homályosítva. A lelkiismeretre vonatkozó okos hitoktatásra értékes útmutatást találhatunk az egyházatyáknál, a II. vatikáni zsinat teológiájában, különösen két dokumentumban: „Az egyház és a mai világ” és a „Vallásszabadságról” zsinati dokumentumokban. Ugyanígy VI. Pál pápa gyakran foglalkozott a lelkiismeret természetével és szerepével a mi életünkben. Az ő nyomát követve nem szalaszthatunk el semmiféle alkalmat, hogy ne szóljunk erről a nagyon fontos elemről, mely az ember nagyságát és méltóságát adja. Ez „az erkölcsi érzék képesít minket arra, hogy különbséget tudjunk tenni jó és rossz között... mintegy belső szem, a lélek meglátó ereje, mely lépteinket a jó útjára vezérel”. Ugyanakkor alá kell húznom a keresztény lelkiismeret kialakításának fontosságát, nehogy emberi személyiséget rombolóerővé válják, hanem szentéllyé, ahol Isten feltárja nekünk a valódi jót.

A hívek elvárják az Egyház pásztoraitól, hogy a kiengesztelődés más fontos pontjairól is szóljanak:

- a bűntudatról, mely – mint már mondtuk – mai világunkban elsatnyult.
- a kísértésről és a kísértésekről: „maga Jézus Krisztus, az Isten Fia hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, a bűntől azonban ment maradt” akarta, hogy a Gonosz megkísértse, így akarta megmutatni, hogy miként Ő, tanítványai is ki vannak téve a kísértésnek, és azt is, milyen magatartást tanúsítsanak a kísértés idején. Annak, aki az Atyát kéri, hogy erején felül ne kísértessék és ne essék kísértésbe, annak, aki a bűnre való kísértésnek nem teszi ki magát, a kísértés ténye nem azt jelenti, hogy már vétkezett, hanem inkább alkalom a hűségben való növekedésre és a következetes életvitelre alázatosságban és éberségben.

- a bűnről, mely régi és újabb formáiban is a megtérés és a bűnbánat jele, továbbá a bűntel saját személyünkben meghalunk, hogy Krisztust, a keresztre feszítettet öltük magunkra, és szolidárisak legyünk az éhezőkkel és szenvedőkkel.
- az alamizsnáról, mely a tényleges élő szeretet eszköze, amellyel megosztjuk azt, amink van, azokkal, akik a szegénység terhe alatt sínylődnek.
- a belső kapcsolatról, mely le tudja győzni a világ minden ellenzékét; Isten és az emberek között megvalósítja a barátságot, hiszen ez az Egyház eszkatologikus célja.
- a konkrét körülményekről, melyek között a kiengesztelődés megvalósulhat (a családban, a polgári társadalomban, a szocialista rendszerekben), és főként a négy kiengesztelődésben, melyek négy alapvető szakadást orvosolnak: kiengesztelődés Isten és ember között, önmagunkkal, testvéreinkkel és az egész teremtett világgal.

Az Egyház nem hagyhatja ki – anélkül, hogy lényeges küldetéséhez tartozó tanítást súlyosan el ne torzítaná –, azt a négy témát melyeket a hagyományos egyházi szóhasználatban az ember végső dolgainak nevezünk: a halált, az ítéletet, a poklot és a paradicsomot. Egy olyan kultúrában, mely az embereket be akarja zárni többé-kevésbé sikeres földi életük kereteibe, az Egyház pásztoraitól megkívánják azt a tanítást, amely a hit erejével megnyitja és megvilágítja a halálon túli jövő életet. Túl a halál titokzatos kapuján kirajzolódik az örök boldogság, az Istennel való barátság, avagy a tőle való elszakadás büntetése. Csak ebben az eszkatologikus távlatban érthetjük meg a bűn igazi mértékét, és érez indítást az ember a bűnbánatra és a kiengesztelődésre.

A buzgó és találékony lelkipásztorok ne mulasszák el soha, hogy ráleljenek a hitoktatás széles skálájú, változatos lehetőségeire. Természetesen számítanak a kultúrák és a hitbeli képzettség különbségei. Ilyen alkalmat adnak: a Szentírás olvasása, a szentmisék, a többi szentségek szertartásai, sőt maga a körülmény is, amelyek között ezeket ünnepejük. Erre a célra más lehetőségek is kihasználhatók: prédikáció, olvasmányok, viták, találkozások, hittani továbbképzések stb. – amint azt sok helyen csinálják. Itt különösen hangsúlyozzuk a régi missziós napokat, melyek a hitoktatásban oly jelentősek voltak. Ha ezeket napjaink igényéhez igazítanók, a hitbeli nevelésnek manapság is alkalmas eszközei lehetnének. Ez vonatkozik a bűnbánatra és a kiengesztelődésre is.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA DOMINUM ET VIVIFICANTEM KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

31. Az első pünkösdi tanúságtételtől kezdve az igazság Lelkének munkája, mely meggyőzi a világot Krisztus visszautasításának bűnéről, szorosan kapcsolódik a húsvéti misztériumról szóló tanúságtételhez: a Megfeszített és Feltámadott misztériumához. Ebben a kapcsolatban nyeri el „a bűnről való meggyőzés” a maga üdvösséget hozó dimenzióját. Ennek a „meggyőzésnek” a célja nem a világ pusztá vádolása, még kevésbé a kárhóztatása. Jézus Krisztus nem azért jött e világba, hogy elítélje és kárhózatba döntse, hanem hogy üdvözítse. Ezt hangsúlyozza Péter, amikor így kiált fel: „Tudja meg hát Izrael egész háza teljes bizonyossággal, hogy az Isten azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek, Úrrá és Messiássá tette!” Ezek után, amikor a körülállók megkérdezték Pétert és a többi apostolt: „Mit tegyünk hát, emberek, testvérek?”, ezt válaszolták:

„Tartsatok bűnbánatot és keresztelkedjék meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára. Így megkapjátok a Szentlélek ajándékát.”

Így tekintve „meggyőzni a világot a bűnről” azt is jelenti: meggyőzni a bűnök bocsánatáról a Szentlélek erejében. Péter jeruzsálemi beszédében megtérésre szólítja fel hallgatóit, amint Jézus is tette messiási küldetésének kezdetekor. A megtérés előfeltétele a bűnről való meggyőződés. Ez az ember bensejében a lelkiismeret ítélete, és mert ezt a vizsgálatot az ember szívében az igazság Lelke vezeti, ezért ez a kegyelem és szeretet új kiáradásának kezdete is: „Vegyétek a Szentlelket”. Így „a bűnről való meggyőzés” kettős ajándék: az igazság ajándéka a lelkiismeret számára és a megváltottság tudatának ajándéka. Az igazság Lelke a mi Oltalmazónk.

Ez a bűnről való meggyőzés, amely az ősegyházban az apostoli igehirdetés szolgálatával, a pünkösdi Lélek indításával kezdődött, a megfeszített és feltámadt Krisztus megváltói erejére vezethető vissza. Így teljesül a Szentlélekre vonatkozó húsvét előtti ígéret: „az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek”. Tehát amikor Péter a pünkösdi események során szól azok bűnéről, „kik nem hittek” és a názáreti Jézust gyalázatos halálra adták, egyúttal tanúskodik a bűn feletti győzelemről is. Olyan győzelem ez, amely bizonyos értelemben visszavezethető a legnagyobb bűnre, melyet az ember elkövethet: Jézusnak, az Isten Fiának megölésére, aki egylényegű az Atyával! Isten Fiának halála legyőzte az ember halálát is: „Halálod leszek, ó halál”; miként az Isten Fiát keresztre feszítő bűn legyőzte az emberi bűnt! A Jeruzsálemben húsvétkor elkövetett bűnt és az emberek minden más bűnét. Az ember részéről elkövethető legnagyobb bűnnek a Megváltó szívében a legnagyobb szeretet felajánlása felel meg, mely felülmúlja minden emberi bűn gonoszságát. (...)

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

Az *olvasmányban* (Ter 9,8-15) felcsendül az az örömhír, hogy a negyven nap és negyven éjjel esett eső okozta vízözönt követően Isten szövetséget köt Noéval és általa az egész teremtett világgal (vö. Ter 7,12.17). Ez előképe egyrészt annak a szövetségnek, amit Isten köt Jézus Krisztusban minden emberrel, másrészt pedig annak az örömteli hírnek, amit az isteni Mester hirdet meg negyven napos pusztai tartózkodása után (Mk 1,15). Isten őszövetségi ígéretei Jézus Krisztusban megvalósultak és beteljesültek.

A *zsoltáros* (Zsolt 24,4bc-5ab.6-7c.8-9) kifejezi az Úrral kötött szövetséghez való hűségét: „Uram, minden utad irgalom és hűség, azoknak, kik szövetséged törvényét megtartják.” Továbbá megvallja, hogy Isten az üdvözítő és irgalmas Úr, aki tanítja s vezeti népét.

A *szentlecke* (1Pét 3,18-22) megemlítve Noé és a vízözön történetét jelképesen a keresztségről beszél, amely „nem a test szennyének a lemosása, hanem könnyörgés az Istenhez, hogy adjon tiszta lelkiismeretet Jézus Krisztus feltámadása által.” Ez pedig az evangéliumban a Jézus által kért megtérésre utal.

Az evangéliumi szakaszhoz szorosan kapcsolódik a *prefáció* imádsága is, amely a nagyböjt fényében szemléli az életünket: „Jézus negyven napon át a földi tápláléktól megtartóztatta magát, megszentelte böjttjével az önfegyelmzésnek ezt a módját. A sátán minden cselvetését legyőzve megtanított arra, hogy a romlás kovásának ellenálljunk, így méltó lélekkel ünnepeljük a Húsvét szent titkát, és az örök Húsvétra is eljussunk.”

Továbbá a *kezdő ének* („Ha kiált hozzám, meghallgatom; megszabadítom és dicsőséget szerzek neki, hosszú étellel áldom meg.” /Zsolt 90,15-16/), az *alleluja vers* és az *áldozási ének* („Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével is, mely Isten ajkáról való.” /Mt 4,4/) az evangéliumi részlet tükrében rámutat arra, hogy az ember a próbatételek során is bízza magát rá az Úrra, aki hűséges hozzá, és a vele való párbeszédre hívja őt.

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ

Aki a Magasságbelinek (531)

<http://nepenektar.hu/idoszak/nagybojt/liturgia/30/tr/532/aki-a-magassagbelinek-qui-habitat>

Nemcsak kenyérrel él az ember (532)

<http://nepenektar.hu/idoszak/nagybojt/liturgia/30/comm/537/nemcsak-kenyerrel-el-az-ember-non-in-solo-pane>

GITÁROS ÉNEKEK

Ady Endre – Dax: Az Úr érkezése (18Mikor elhagytak.mp3)

<http://daxdalok.hu/Dalok/IstenTenyeren1984.zip>

Dax: Ember ne félj a rossztól (03Ember ne félj a rossztól.mp3)

<http://daxdalok.hu/Dalok/IstenTenyeren1984.zip>

Sillye Jenő: A Földről az Égre

<https://www.youtube.com/watch?v=O47x13ijJLE>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰVEK

Túrmezei Erzsébet: Ha nem teszek semmit sem

Most nem sietek, most nem rohanok,
most nem tervezek, most nem akarok,
most nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten.

Most megnyugosom, most elpihenek
békén, szabadon, mint gyenge gyerek,
és nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten.

S míg ölel a fény és ölel a csend
és árad belém és újjáteremt,
míg nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten,

új gyümölcs terem, másoknak terem,
érik csendesen erő, győzelem...
ha nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten.

Ady Endre: Az Úr érkezése

Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva vittem,
Csöndesen és váratlanul
Átölelt az Isten.

Nem harsonával,
Hanem jött néma, igaz öleléssel,
Nem jött szép, tüzes nappalon,
De háborus éjjel.

És megvakultak
Hiú szemeim. Meghalt ifjúságom,
De őt, a fényest, nagyszerűt,
Mindörökre látom.

Pecznik Pál: Vannak-e hűséges imádkozók

Vannak-e még itt a földön,
hűséges imádkozók?
Az imádság szent oltárán
népeikért imádkozók?
Mert döbbentő gyorsasággal
nő, földön a bűn-tömeg,
vajon nő-e ilyen gyorsan,
az imádkozó sereg!
Elnyeléssel fenyeget már,
a bűnök mély tengere,
ezért megmentésre szorul,
a Föld minden embere!
Jeremiás prófétában
szenvedt, egész Izrael.
Bűne miatt: úgy sírt, mintha
ő követte volna el!
Mi, készek vagyunk-e sírni,
népünk bűnei felett?
Térdre hullva imádságban
ostromolni az eget?!
Hűséges imádkozókat
keres ma is, jó Atyánk,
hogy szívünk is átérezze,

amit elrebeg a szánk.
Álljon példaként előttünk
Jeremiás, Dániel,
mert hűséges imádságra,
Isten csodával felel!

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- Vajon miért nem indult Jézus azonnal az evangéliumot hirdetni, miután megkeresztelkedett, és az Atya az emberek előtt tanúságot tett róla?
- A megpróbáltatások idején észreveszem-e az Istennel való mélyebb találkozás, illetve a megtisztulás lehetőségét is?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

Mindenható Istenünk, add kegyelmedet, hogy a nagyböjti szent időszak évenként visszatérő gyakorlatai által egyre jobban megismerjük Krisztus életének titkait, és méltó keresztény életünkkel igazodjunk hozzá. Aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön-örökké. Ámen.

Imádság

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el Szentlelkedet, hogy a próbatételek során hűséges maradjak hozzád, s leegyszerűsödve és megtisztulva veled szorosabb kapcsolatba kerülhessek. Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Térjetez meg, és higgyetek az evangéliumban! (Mk 1,12-15)

(Forrás: Cathopic)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- a Szentlélek vezetése alatt hosszú időn keresztül is, mindvégig lehetséges ellenállni a kísértéseknek.
- Jézus nekem is hirdeti az örömhírt, engem is hív, hogy higgyek benne.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- szánjak időt arra, hogy félretegyem minden elengedhetetlennek és sürgősnek tűnő tevékenységemet, kívül és belül is csendet, sivár pusztaságot teremtsék, amelyben lehetségessé válik, hogy csak Istenre figyeljek!
- minden nap bízzam magamat rá az Úr Szavára, és hagyjam, hogy ő legyen a Szentlélek által önmagam s napom irányítója!

IMPRESSZUM

A *Lectio divina segédanyagok*, amiknek felépítése a *lectio divina* módszer felosztását követi, segítik az evangéliumi szakasz imádságos elmélyítését.

Lectio divina segédanyag, Nagyböjt 1. vasárnap („B” év)
Borítófotó © Cathopic

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Szent Béda Venerabilis kommentárját a Catena Aurea angol nyelvű szövege alapján Hegyi László fordította.

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Túrmezei Erzsébet: Ha nem teszek semmit sem – <https://www.magyarokurir.hu/hirek/turmezei-erzsebet-ha-nem-teszek-semmit-sem>

Ady Endre: Az Úr érkezése – <https://mek.oszk.hu/00500/00588/html/verso301.htm>

Pecznyik Pál: Vannak-e hűségese imádkozók – http://jonas.magveto.sk/menu-bal/keresztvenversekgyujtemenye/keresztvenversekgyujtemenye/Pecznyik_Pal.htm

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a *lectio divina* munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Grász-Szily Boglárka, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfalvi Ildikó, Rácz Dávid, Rácz Édua Anna, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Vermes Nikolett, Zimonyi Géza.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2024

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelelő: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu

Verziószám: 1.04